

Mishnah Terumot, chapter 8

משנה תְּרוּמוֹת פֶּרֶק ח

(1) If a woman [the daughter of an Israelite married to a priest] was eating *terumah* [the daughter of an Israelite married to a priest may eat *terumah*, unless she is divorced or widowed], and they came and said to her, “Your husband is dead,” or “He has divorced you” [by a *get* delivered to her agent]; or if a slave was eating *terumah* [non-Hebrew slaves of priests may eat *terumah*; Hebrew slaves, not being the “possession” of their masters, may not], and they came and said to him, “Your master is dead [and you have been inherited by a non-priestly relative of his],” or “He has sold you to an Israelite,” or “He has given you away as a gift,” or “He has freed you,” and similarly, if a priest was eating *terumah* and it became known that he was the son of a divorcee or of a *halutzah* [and therefore deprived of the privileges of the priesthood]: Rabbi Eliezer says, They must repay both the principal and the fifth [as any Israelite who unwittingly ate *terumah*]; but Rabbi Yehoshua exempts them. [The Gemara (Yevamot 34a) explains, that it is talking about a case where he was finishing up *terumah* that is *hametz* on the eve of Passover and being that he was rushing to eat it, to avoid having to burn the *terumah* unnecessarily, it is considered an accident (*onais*), and a lesser transgression than that of an unwitting transgression (*shogeg*). If [while the priest] was standing and sacrificing on the altar [it became known that he was the son of a divorcee or of a *halutzah*]: Rabbi Eliezer says, All the sacrifices he had offered on the altar are disqualified; but Rabbi Yehoshua pronounces them valid [because even

א האשה שהיתה אוכלת בתרומה, באו ואמרו לה, מת בעליך או גרשך, וכן העבד שהיה אוכל בתרומה, ובאו ואמרו לו, מת רבך, או מכרך לישראל, או נתנך במתנה, או עשאך בן חורין. וכן כהן שהיה אוכל בתרומה, ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, רבי אליעזר מחייב קרן וחמש. ורבי יהושע, פוטר. היה עומד ומקריב על גבי המזבח, ונודע שהוא בן גרושה או בן חלוצה, רבי אליעזר אומר, כל הקרבנות שהקריב על גבי המזבח, פסולים. ורבי יהושע, מכשיר.

רבנו עובדיה מברטנורא

א האשה. בת ישראל הנשואה לכהן: מת רבך. וירשו בן בתו מישאל או בתו הנשואה לישראל: שהוא בן גרושה או בן חלוצה. ופסול מלאכול בתרומה: רבי אליעזר מחייב קרן וחומש. בכולו: ורבי יהושע פוטר. בגמרא מוקי לה דוקא באוכל תרומת חמץ בערב פסח מפני שזמנו בהול שהשעה דחוקה ועומד לבער החמץ של תרומה. והלכה כר' יהושע: ורבי יהושע מכשיר. דכתיב (דברים לג) ברך ה' חילו ופועל ידיו תרצה. אפילו חלל שבו פועל ידיו תרצה: נודע שהוא בעל מום עבודתו פסולה אף לר' יהושע. דכתיב (במדבר כה) את בריתי שלום, כשהוא שלם ולא כשהוא חסר.

if the priest is unfit, the sacrifice is still acceptable to God]. If, however, it became known that he possessed a defect, his service in invalid [according to all].

(2) And in all the above cases, if *terumah* was still in their mouth: Rabbi Eliezer says, They [a slave or a woman notified that they are no longer entitled to eat *terumah*,] may swallow it [except in the case of notification that he is a son of a divorcee or a *halutzah*, since they never were entitled to eat *terumah*, even Rabbi Eliezer agrees that he must spit it out]; but Rabbi Yehoshua says, He must spit it out. If it was said to him, “You have become defiled or the *terumah* became defiled, Rabbi Eliezer says, he may swallow and Rabbi Yehoshua says, he must spit it out. [If it was said to him] you had been defiled,” [before eating the *terumah*, and therefore he was not entitled to eat it,] or “The *terumah* was defiled,” or it had become known that it was untithed, or that it was *ma'aser rishon* from which *terumah* had not yet been taken, or *ma'aser sheni* or consecrated produce that had not yet been redeemed, or if he tasted the taste of an insect in his mouth [he need not fear wasting *terumah* and], he must spit it out.

(3) If he was [walking and] eating a bunch of grapes [a casual snack may be eaten before tithing], and he entered from the garden into the courtyard [once having entered the owner's domain, the produce is now subject to tithes]: Rabbi Eliezer says, He may finish eating [by returning to the garden]; but Rabbi Yehoshua says, He may not finish [before taking tithes, not even by returning to the garden]. If

רבנו עובדיה מברטנורא

החלכה כר' יהושע: **ב וכולם:** עבד ואשה שאכלו מתחילה בהיתר, בהא קאמר ר' אליעזר דיבעלע, אבל בן גרושה או בן חלוצה דמעולם לא אהלו בהיתר מודה ר' אליעזר דיפלוט, מידי דהוה אטמא היית, או טמאה היתה התרומה קודם שנתנה לתוך פיו, דמודה ר' אליעזר דיפלוט: **או שטעם טעם פשפש.** שרץ, כשמולץ אותו ריחו מאוס ביותר והוא מצוי בכותלים ובמטות, וקורין לו בערבי בק"י, ובעל"ז צימיצ"א. והחלכה כר' יהושע: **ג היה אוכל באשכול.** תלש אשכול מגפן שבגינה והיה אוכל והולך עד שנכנס לחצר, וחצר קובעת למעשר, ואפילו אכילת עראי אסורה עד שיתרום ויעשר: **ור' אליעזר אומר יגמור.** לא שיאכל בחצר אלא יצא חוץ לחצר ויגמור לאכול האשכול בגינה: **לא**

נודע שהוא בעל מום, עבודתו פסולה: **ב וכלם,** שהיתה תרומה בתוך פיהם, רבי אליעזר אומר, יבלעו. ורבי יהושע אומר, יפלוטו. אמרו לו נטמאת ונטמאת תרומה, רבי אליעזר אומר, יבלע. ורבי יהושע אומר, יפלוט. טמא היית וטמאה היתה תרומה, או נודע שהוא טבל, ומעשר ראשון שלא נטלה תרומתו, ומעשר שני והקדש שלא נפדו, או שטעם טעם פשפש לתוך פיו, הרי זה יפלוט: **ג היה אוכל באשכול ונכנס מן הגנה לחצר,** רבי אליעזר אומר, יגמור. ורבי יהושע אומר, לא יגמור. השכה לילי שבת, רבי

dusk set in at the eve of the Sabbath [on the Sabbath, one may not tithe, and even a casual meal is prohibited once Sabbath begins]: Rabbi Eliezer says, He may finish eating [after the conclusion of the Sabbath]; but Rabbi Yehoshua says, He may not finish [without first tithing it, even after the Sabbath].

(4) If wine of *terumah* had remained uncovered [and a snake may have left some venom in it], it must be poured out [and we disregard this wasting of *terumah*]; and there is no need to say this in the case of non-consecrated produce [since there is no fear of waste of *terumah*]. Three kinds of liquids are forbidden if uncovered [for fear of snake venom]: water, wine, and milk, while all other drinks are permitted. How long must they remain uncovered to become prohibited? The time it takes the snake to creep out from a nearby place, drink [and return to his hole].

(5) The amount of water that may remain uncovered [and be drunk] must be sufficient to neutralize the poison in it. Rabbi Yose says, In vessels [it is forbidden], whatever the quantity, but for water on the ground, it must be forty *se'ah* [but more than this quantity of uncovered water on the ground, does not become prohibited].

רבנו עובדיה מברטנורא

יגמור. ואפילו בגינה, עד שיעשר: **חשבה לילי שבת.** והיה אוכל אכילת עראי, ושבת קובעת למעשר, ואפילו אכילת עראי אסורה: **יגמור.** למוצאי שבת. אבל בשבת עצמו מודה דאסור: **לא יגמור.** אפילו למוצאי שבת עד שיעשר. והלכה כר' יהושע: **ד ישפך.** ואין כאן משום איבוד תרומה, מפני שאסור לשותותו שמה שמה ממנו נחש: **ושאר כל המשקים מותרים.** שאין נחש שותה מהן, אלא שהדבש והציר והמוריים ושומים כתושים. כל אלו הוזכרו בגמרא לאכול שהנחש שותה מהן: **כמה ישוהו.** כמה יעמדו מגולין: **הרחש.** הנחש, ולפי שהולך על גחונו קרוי רחש שאינו נראה כמהלך אלא כרוחש ומתנענע: **ממקום קרוב.** פירשו בו, כדי שיצא מתחת אוון הכלי וישתה ויחזור לחורו: **ה שיעור המים.** להיות אסורים משום גילוי: **כדי שתאבד בהן המרה.** אם היו מרובים כל כך עד שארס הנחש יפסד ויאבד בהן אין בהן משום גילוי. ויודעין היו כמה ארס הנחש מטיל בפעם אחת: **מרה.** הארס שהנחש מטיל קרוי מרה: **בכלים כל שהן.** אפילו מרובין כל שהן יש בהן משום גילוי כשהמים בכלים: **ובקרקעות.** עכד ארבעים סאה יש בהם משום גילוי. טפי מהכי, אין בהן משום גילוי, שהארס מתבטל בהם. ואין הלכה כר' יוסי. ומעין המושך אפילו כל שהוא אין בו משום גילוי. ומים מגולים, כשם שאסור לשותותן כך אסור להשקותן לבהמתו ולרחוץ בהן פניו ידיו ורגליו ולגבל

(6) Figs, grapes, cucumbers, pumpkins, watermelons, or sweet melons that have been bitten, even if there is as much as a talent [i.e., the fruit is very large, and could be eaten from an area far away from the bite], whether they are large or small, plucked or still attached to the soil, they are all forbidden as long as there is juice in them [which helps to circulate venom]. [An animal] bitten by a snake is forbidden because of the danger to life.

(7) A wine filter, used as a cover, renders [the wine beneath,] forbidden by being considered as uncovered [because the venom can enter through its holes], but Rabbi Nehemiah permits it [because he holds, that the venom would not pass through it].

(8) If a doubt of impurity arises concerning a jar of *terumah* [e.g., there were two jars in a private domain, and a dead creeping creature touched one, and it is not known which one]: Rabbi Eliezer says, If it had been deposited in an ownerless place [i.e., exposed to loss], he must now place it in a hidden place [to protect the *terumah*, which is merely suspected of being unclean, from complete loss]: and if it had been uncovered, it must now be covered [to prevent access by snakes]. But Rabbi Yehoshua says, If it had been in a hidden place, he must now deposit it in an exposed place [in order to definitely disqualify it], and if it had

רַבְּנֵי עֹבְדֵי מִבְּרִטְנֹרָא

בְּהֵן אֵת הַטִּיט וְלֹהֶשְׁתַּמֵּשׁ בְּהֵן בְּשׁוּם תְּשֻׁמִּישׁ: **וְנִקְרִי תַּאֲנִים.** תַּאֲנָה שְׁנֵרָאָה בַּהּ נִיקְרָה, אֲסוּר, שְׁמֵא נִיקְרָה בַּהּ נַחֵשׁ וְהִטִּיל בַּהּ אֲרִס: **אִפִּילוּ הֵן כֹּכֵר.** כְּלוּמַר שֶׁהֵן גְּדוּלִים הִרְבָּה, וְהִנִּיקוּר מִצַּד אֶחָד, לֹא יֵאמַר הוּא אֲכַל מִצַּד אֶחָד, אֲנִי מִצַּד אַחֵר: **כָּל שֵׁשׁ בּוֹ לִיחָה.** הָאֲרִס מִתְעַרֵּב עִם הַלִּיחָה וּמִתְחַלְחֵל בְּכוּלוֹ, אֲבָל בְּדַבְרֵי יֵשׁ חוֹתֵךְ אֵת הַנִּיקוּר וְאוֹכֵל אֵת הַשָּׂאֵר: **וְנִשׁוּכַת הַנַּחֵשׁ.** בַּהֲמָה שֶׁנִּשְׁכַּח נַחֵשׁ וְשַׁחֲטָה אֲסוּרָה שֶׁהָאֲרִס מִתְחַלְחֵל בְּכָל גּוֹפָה: **זְ מִשְׁמֵרַת שֶׁל יוּזָן.** אֵף עַל פִּי שֶׁהִכְלִי הַתַּחֲתוֹן מִכּוּסָה בְּמִשְׁמֵרַת, יֵשׁ בּוֹ מִשׁוּם גִּילוּי, שֶׁהָאֲרִס עוֹבֵר דֶּרֶךְ הַמִּשְׁמֵרַת וְהוֹלֵךְ לְכָלִי הַתַּחֲתוֹן: **רַבִּי נַחֲמִיָּה מַתִּיר.** לְפִי שֶׁהָאֲרִס צָף וְאִינוּ עוֹבֵר. וְאֵין הִלְכָה כִּי נַחֲמִיָּה: **ה סִפְקָ טוּמְאָה.** כְּגוֹן שְׁתֵּי חֲבִיּוֹת בְּרִשׁוֹת הַיַּחֲדָי, וְגַעַ שְׂרָץ בְּאַחַת מֵהֶן, וְלֹא יָדִיעַ לְהִי מַנִּיחָה, וְשִׁתִּיחַן תְּלוּיּוֹת: **בַּמְקוֹם הַתְּרַפָּה.** מְקוֹם שֶׁל הַפֶּקֶר וְעוֹמֵדֵת לִפְסוֹד שֵׁם: **יְנִיחָנָה בַּמְקוֹם הַמוּצָנֵעַ.** דְּעִדִּין מוּזָהָר עַל שְׁמִירְתָּהּ דְּכַתִּיב (בְּמִדְבָר י) אֵת מִשְׁמֵרַת תְּרוּמֹתַי בְּשֵׁתֵי תְּרוּמוֹת הַכְּתוּב מִדְּבַר, אַחַת תְּרוּמָה טְהוּרָה וְאַחַת תְּרוּמָה תְּלוּיָה דְּתְרוּיָהּוּ בְּעוֹ שִׁימּוֹר:

וְנִקְרִי תַּאֲנִים וְעַנְבִּים וְקִשְׁוִיאִין וְהַדְּלוּעִין וְהָאֲבִטִּיחִים וְהַמְּלִפְפוֹנוֹת, אִפְלוּ הֵם כְּפָר, אֶחָד גְּדוֹל וְאֶחָד קָטָן, אֶחָד תְּלוּשׁ וְאֶחָד מְחוּבָר, כָּל שֵׁשׁ בּוֹ לִחָה, אֲסוּר. וְנִשׁוּכַת הַנַּחֵשׁ, אֲסוּרָה, מִפְּנֵי סִבְנַת וּנְפִשׁוֹת: **זְ הַמִּשְׁמֵרַת שֶׁל יוּזָן,** אֲסוּרָה מִשׁוּם גִּילוּי. רַבִּי נַחֲמִיָּה, מַתִּיר: **ה חֲבִיּוֹת שֶׁל תְּרוּמָה שְׁנוּלָה בַּהּ סִפְקָ טוּמְאָה,** רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, אִם הִיְתָה מְנַחַת בַּמְקוֹם הַתְּרַפָּה, יְנִיחָנָה בַּמְקוֹם הַמוּצָנֵעַ. וְאִם הִיְתָה מְגֻלָּה, יִכְסֶנָה. וְרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אוֹמֵר, אִם הִיְתָה מְנַחַת בַּמְקוֹם מוּצָנֵעַ, יְנִיחָנָה בַּמְקוֹם תְּרַפָּה. וְאִם הִיְתָה מְכֻסָּה

been covered up, he must now uncover it [because of the doubt, it no longer requires the guarding afforded to *terumah*]. Rabban Gamliel says, Let him not do anything new to it.

(9) If a jar [of *terumah*] was broken, in the upper level of a winepress, and the lower level [to which the wine would flow into] was defiled [e.g., it contained non-sacred wine that had become defiled (which is permitted to drink), subsequently, the wine in the bottom part will now become totally prohibited as *meduma*, since there is now a mixture of defiled *terumah* in the lower part of the winepress]: both Rabbi Eliezer and Rabbi Yehoshua agree that if he can save at least a *revi'it* in purity, [i.e., if he could bring pure vessels and scoop up a *revi'it* of the *terumah* wine, before it flows down] he should save it; but if not [no pure vessels are readily available], Rabbi Eliezer says, Let it flow down and become defiled of its own accord [rather than placing them by his own hand in readily available defiled vessels, even though the non-sacred wine will thereby become forbidden as well], and let him not defile it by his own hands [however, Rabbi Yehoshua permits].

(10) Similarly, if a jar of oil [of *terumah*] was leaking, both Rabbi Eliezer and

רבנו עובדיה מברטנורא

רבי יהושע אומר וכו'. דסבר תרומתי כתיב בלא וי"ו ויש אם למסורת: אל יחדש בה דבר. שאין צריך לשמרה ואף אסור לגרום לה טומאה. והלכה כרבן גמליאל: ט בגת העליונה. מקום שעוצרים שם: והתחתונה. בור על פני הגת שהיין יורד לתוכו: טמאה. חולין טמאים יש בה, וראויין לו בימי טומאתו או למי שאינו אוכל חולין בטהרה, ואם תפול לתוכו התרומה הוזה ליה מדומע ואף לכהן לא חזיא: שאם יכולים להציל ממנה רביעית. אם יכול לחזור אחר כלים ולהציל ממנה רביעית בטהרה קודם שתרד כולה ותטמא: יציל. יחזור אחר כלים ויציל, ואף על פי שבתוך כך שיחזור אחר כלים תרד מן התרומה לחולין שבתחתונה ויפסדו החולין, לא יטמא התרומה בידיים להציל החולין, כיון שיכול להציל ממנה רביעית הלוג בטהרה שהוא דבר חשוב: ואם לאו. שלא ימצא כלי טהור וסוף סוף כולה לטומאה אזלא, בהא פליגי, דר' יהושע סבר יטמאנה ביד, להציל את החולין, כדקתני סיפא, על זו ועל זו אמר ר' יהושע וכו', ור' אליעזר סבר אף על גב דסוף סוף כולה לטומאה אזלא לא יטמאנה ביד להציל החולין. ואין הלכה כרבי אליעזר: י וכן חבית של שמן. טהורה, שנשפכה יכולה הולכת לאיבוד, פליגי כדלעיל. ולהכי קתני גבי שמן שנשפכה ולא נקט כמו גבי יין, משום דבחבית של שמן (שנשברה) בגת העליונה, ובתחתונה חולין טמאים, מודה רבי אליעזר ורבי יהושע שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה יציל ואם לאו תרד ואל יטמאנה ביד, משום דשמן ראוי להדליקו, ולא חשו להפסד מועט. וביין נמי לא נחלקו אלא דוקא בדאיכא בתחתונה פחות ממאה חולין שנעשין

Rabbi Yehoshua agree that if he can save at least a *revi'it* in cleanness, he should save it; but if not, Rabbi Eliezer says, Let it flow away and be absorbed [in the ground] and let him not gather it with his own hands [had the jar been in an upper part of a press, as in the previous case, Rabbi Yehoshua would agree with Rabbi Eliezer that he may not save it in defiled vessels, for there would not be a great loss if the oil were to flow down into the non-sacred oil, because, even when mixed with the *terumah*, it would not be a total loss since it could still be used for fuel].

(11) Regarding both cases [that of *terumah* of doubtful defilement (Mishnah 8) and *terumah* in danger of being lost (Mishnayot 9-10)], Rabbi Yehoshua said, This is not the kind of *terumah* over which I am cautioned lest I defile it, rather, lest I eat from it. Of which [was it cautioned] that you must not defile it? If a person was passing from place to place with loaves of *terumah* in his hand, and a non-Jew said to him, “Give me one of these, and I will defile it; for if not, I will defile all of them” — let him defile all of them and not deliberately give him one to defile; but Rabbi Yehoshua says, He should place one of them on a rock [and not bring about the defilement of the others, nor give it from hand to hand, and thereby defile it].

(12) Similarly, if non-Jews say to women, “Give us one of you that we may defile her, and if not, we will defile all of you,” then let them all be defiled rather than hand over to them a single soul from Israel.

רבנו עובדיה מברטנורא

החולין כולן מדומע ואיבא הפסד, אבל אי איבא מאה חולין, כולהו מודו דאל יטמאנה ביד, משום דליבא הפסד: **יא על זו ועל זו.** על זו שנולד לה ספק טומאה, ועל זו שהולכת לאיבוד, אמר רבי יהושע שאינו מוזהר על טומאתן. ואותה שמוזהר עליה בל תטמא כיצד, היה עובר וכו' דקאמר ר' יהושע יניח לפניו אחת על הסלע כדי שלא יגרום טומאה לאחרות, ואף אותה אחת יניח על הסלע ולא יתננה בידו, שלא יטמאנה בידים. והלכה כרבי יהושע: **יב תנו לנו אחת מכאן.** שרוצים לבא עליה באונס: **יטמאו כולן.** דאין דוחים נפש מפני נפש. ובהא מודו ר' אליעזר ור' יהושע:

יהושע, שאם יכול להציל ממנה רביעית בטהרה, יציל. ואם לאו, רבי אליעזר אומר, תרד ותבלע, ואל יבלענה בידיו: **יא ועל זו ועל זו,** אמר רבי יהושע, לא זו היא תרומה שאני מזהר עליה מלטמאה, אלא מלאכלה. ובל תטמאה כיצד, היה עובר ממקום למקום וכפרות של תרומה בידו, אמר לו נכרי, תן לי אחת מהן ואתמאה, ואם לאו, הרי אני מטמא את כלה, רבי אליעזר אומר, יטמא את כלה, ואל יתן לו אחת מהן ויטמא. רבי יהושע אומר, יניח לפניו אחת מהן על הסלע: **יב וכן נשים שאמרו להם נכרים, תנו לנו אחת מכאן ונטמאה, ואם לאו, הרי אנו מטמאים את כולן,** יטמאו את כולן, ואל ימסרו להם נפש אחת מישראל: